

ש.ה.

פרוטוקול מס. 35

מישיבת ועדת הכנסת

שהתקיימה ביום ג', כ"ה באייר, תשי"ב - 20.5.52 בשעה 08.40.

נוכחים: היו"ר ד. בר-רב-האי
י. אורי
ב. אזניה
ע. איכילוב
י. בר-יהודה
ז. טברסקי
ש. גריידי
י. כסה
מ. נורוק
ר. צברי
א. רזיאל-נאור
א. רימלט
ק. כהנא

מוזמנים: מר קיטרון - משרד המשפטים
מר רוזטי - מזכיר הכנסת
מר ליאור - מזכיר יושב-ראש הכנסת

- סדר-היום:
1. דיון בפנייתו של חבר-הכנסת ציזלינג;
 2. דיון על אופן עבודתה של ועדת משנה לפניות הציבור;
 3. הצעת סיעת מפ"ם לדון על הנוהל לפיו נהג יושב-ראש הכנסת מישיבת 6.2.52;
 4. סדר הדיון בחוק תיקון פקודת העתונות;
 5. הדיון על הצעת התקנון.

היו"ר ד. בר-רב-האי:
הנשיאות העבירה אלינו מכתב אשר נשלח אליה על-ידי חבר-הכנסת ציזלינג, בו הוא טוען כי נדרש לשלם בעד שיחה טלפונית - אותה הוא קיבל לפי זכות הבכורה שנקבעה לחברי-כנסת. מתיר העולה פי ארבע על המחיר הרגיל. הוא מבקש לברר אם זו הייתה כוונתו של הסעיף בחוק חסינות חברי-הכנסת הנוגע לזכות עדיפות של השיחות הטלפוניות המוזמנות על-ידי חברי-כנסת.

לפי דעתי גביית השלום גבוהה פי כמה בעד שיחות אלו עושה לפלסטר את זכותם המיוחדת של חברי-הכנסת בשטח זה, כי בעד השלום גבוהה פי כמה יכול כל אזרח לזכות בעדיפות לשיחותיו. בהסכמתכם אכתוב לשר התחבורה ואפנה תשומת-לבו לכוונתו האמתית של סעיף זה בחוק חסינות חברי-הכנסת.

ההצעה נתקבלה.

היו"ר ד. בר-רב-האי:
בשבוע הבא יכלל בסדר-היום של ישיבות הוועדה סעיף הנוגע להארכת כהונתו של מ"מ נשיא המדינה, מועד ההארכה האחרונה מסתיים ב-7.6; בשבוע הבא תתכנס הוועדה ב-27.5, ואני חושב שאנו חייבים לדון בה על עניין זה. המיוחד שבהארכה זו הוא שאנו עומדים להאריך את תקופת כהונתו של מ"מ נשיא המדינה זו הפעם השלישית, ולפי החוק צריכה הכנסת לאשר זאת.

ש.ה.

ב. דיון על תוכן יסודותיה של ועדת מנחה לפניות האיבר.

י. בר-יהודה:

ברצוני להודיע שיחכן ונעזוב ועדה זו על-ידי הודעה במליאה. לא רצינו להביא זאת למליאה מבלי לעמוד על כך תחילה בוועדת הכנסת. עתה, מאחר שעברו כמה חדשים לאחר מעשה, קשה יהיה לעורר ענין זה מחדש.

שלשה שבועות לפני פסח פנו אלי ואמרו לי כי 6 נשים, אלמנות ואמהות של הללי מלחמת השחרור, מעיינות במידור הפגנה. מאחר שיושב-ראש הוועדה לפניות הציבור לא היה נוכח, פנו אלי כדי שאסכים להפגש עם נשים אלו בהרכב בלתי רגיל של שני חברי ועדה, כדי לבדוק אם אפשר להגיע אהן לידי פתרון מוסכם שלדעת האנשים המטפלים בזאת עשוי להביא לטובת כל הצדדים. הסכמתי לכך וכתוצאה מזה נפגשנו עם 6 החברות שהסבירה לנו את מר גורלן והעמידו בפנינו דרישות מסוימות. חלק מן הדרישות לא נראו בעינינו כחשובות ביותר, כגון קבלת כרטיסי קולנוע מתוך לחור, ולא חשבנו שכדאי ללחום למען השגת זכויות אלו; אולם בשורת אדברים חמריים אחרים דרשו הנשים להשוות את מעמדן למעמד משפחות הייליים, שיאפשרו להן להשתמש בשק"ם ועוד - שורת דברים שגם בעיני וגם בעיני חברי-הכנסת אזניה נראו כצודקים. הגענו שנינו לידי הסכמה מלאה והודענו להם שאנו מתחייבים לקיים למחרת ישיבה של הוועדה שלנו יחד עם ועדת העבודה (או לפחות עם יושב-ראש ועדת העבודה) ועם באי-כח המוסדות המטפלים בעניינים אלה על-מנת לבדוק את הדבר. שבוע לאחר זאת הבטחנו שהן תוכלנה לקבל הודעה ביחס לפעולות הראשונות שתייעשינה בכיוון זה. לא התחייבנו כל התחייבות לגופו של ענין, יתא הוא אפילו הצודק ביותר, אולם קיבלנו על עצמנו התחייבות להכנס לפעולה מידית.

לפי בקשתי נמסרו דרישות האנשים הללו ליושב-

ראש ועדת העבודה ואחרי-כן התחילה פעולה אותה ראיתי כפגיעה חמורה מאד בקולוגיאליות מצד חברי-הכנסת אזניה וכפוגעת בענין כשלעצמו, מצד יושב-ראש ועדת העבודה ובאי-כח סיעתו. ראיתי אותם מתייעצים עם חברי סאע סיעתם בממשלה ביחס לענין זה, אולם דרישתי המתמדת לקיים את הפגישה עליה הוחלט והובטח לאותן הנשים, לא נשאה פרי. ראיתי את עצמי נאלץ להודיע לשתיים מתוך שש הנשים, שאת כתובתן הכרתי, שלרגלי הפרעות אני מסתלק מן ההתחייבות לטפל מיד בענין זה.

את ענין הפגיעה בקולוגיאליות, אינני מביא לכאן.

הודעתי על כך למחרת לחבר הכנסת הרב נורוק. אני מתאר לעצמי שאחרי כן טיפלו עוד בענין זה באיזו צורה שפיק, היות וראיתי שתנשמים חדלו לבוא ולתבוע; יתכן שנתנו משהו מיותר להן, מבלי לדאוג לכל הנשם הנכללות בסוג זה. אשר לענין בכללו, אני רוצה להודיע שאם ניתקל עוד פעם במידור תלונות המופנות אלינו בשטח כזאת - תעמוד בפנינו השאלה אם יש טעם להמשיך ולהשתתף בוועדה כזו ונברר מהי הדרך הצבורית כדי להודיע על כך למליאת הכנסת ולצבור כולו.

ב. אזניה:

אחד מן הדברים המיותרים לחבר הכנסת בר-יהודה, הוא שאי-אפשר בשום-פנים-ואופן להוציא חשדנות מלבו. באותו ערב, בו הוא חושב שעסקתי במשא ומתן על ענין הנשים האלו, דנה המליאה בחוק האזרחות. מאחר שהיתה לי הצעה להתזיר חוק זה/ל וועדה, השתדלתי לגייס תמיכה בקרב אנשי סיעתי להצעת זו. במקרה רק נזדמן שהניר עליו היתה מודפסת הצעת חוק האזרחות היה אותו נייר בו טיפלנו גם בשעה שדנו בעניינן של הנשים הללו.

אני מוכן לדון את כל מה שארע במקרה זה לחומרה,

אך אינני מוכן לקבל את ההאשמה שטיפלתי בענין זה פרט לפנייתי ליושב-ראש ועדת העבודה פעמוס רבות. יושב-ראש ועדת העבודה מסר לי שפנה למשרד ראש-הממשלה, וכי נאמר לו שמיד לאחר פסח יובא חוק לשינוי גובה התשלומים; מאחר שהענין ארע ערב פסח ולא רצו לדחות את התשלום, הוחלט לחת מפרעה לכל המשפחות ערב החג. מאחר שמסרתי את הענין לטיפולו של אותו מוסד בקשר אליו התחייבנו, השבתי את עצמי פטור/מן ההמשך בטיפול.

י. בר-יהודה:

התחייבנו בפני הנשים של מחרת יום הישיבה לקיים ישיבה עם ועדת העבודה, או לכל הפחות עם יושב-ראש ועדת העבודה ועם באי כוח המוסד המטפל בשטח זה.

ב. אזניה:

מסרתי מיד את הענין ליושב-ראש ועדת העבודה והייתי מוכן גם לקיים ישיבה למחרת, אולם באותו

ב. אזניה:

ערב דנה הכנסת בחוק האזרחות ונתעורר החשד האמור בלבו של חבר הכנסת בר-יהודה. כתוצאה מכך הוא כבר התקיף אותי וטען שראה בידי ניר כחול, כאילו הוא חשד בי שאני רוצה להתחמק משהו.

אני מסיק מענין זה מסקנה ביחס לעבודתה של הוועדה לפניו צבור, שהיא איננה יכולה לשמש כחחליף לקולט רעמים לגבי פניות שננות של הצבור. ועדה זו יכולה לקבל תלונות, להעביר אותן למוסד המחאים ולהודיע למחלונן שהיא העבירה את תלונתו, אולם איננה יכולה להכנס לבירורם של העניינים לגופם. אשר למקרה הנידון, נדסה לי שהעניינים כשלעצמם כבר מסודרים ואני מביע את צערי על האי-הבנה שחלה.

מ. נורוק:

אני רוצה להדגיש כי בוועדת המשנה שלנו שורת סולידריות גמורה ושעד כה לא ארע שום אינצידנט. אני חושב כי אי-אפשר לוותר על השתתפות סיעה חשובה בדיוני הוועדה, וביחוד לא על השתתפותו של חבר הכנסת בר-יהודה, שהוא אחד הפרלמנטאים החשובים ביותר אצלנו. משום כך הייתי מבקש מחברנו בר-יהודה לא לפרוש מן הוועדה, ולאחר דברי חבר הכנסת אזניה על הבעת צער מצדו - אני חושב שאפשר לראות את הענין במחוסל.

י. בר-יהודה:

הישיבות בכנסת נמשכות שלשה ימים בשבוע, כך שהיתה אפשרות לקיים ישיבה זו גם באחד הימים שלאחר זאת. משום כך הסברתי של חבר-הכנסת אזניה יכולה להתקבל על דעתי. הישיבה לא כונסה אף על פי שהודעתי כי הנני עומד לשלוח את המכתב לשתי האנשים. אין לי כל יסוד לא לקבל את הודעתו של חבר-הכנסת אזניה שהוא היה עסוק באותו ערב ומעוצבן מתוך סבות אחרות, אולם אינני יכול לקבל את הסברתי ביחס לכל הימים שלאחר זה.

ג. הצעת סיעת מפ"ם לדון על הנוהל לפיו נהג יו"ר הכנסת בישיבת
ה- 6.2.52.

ה. רובין:

בישיבת הכנסת שהתקיימה באותו תאריך, העלה חבר-הכנסת פורדר את ענין אספקת נייר לעתונות כאחת ההצעות לסדר-היום. באותו דיון הופיע בין שאר הנואמים גם ראש-הממשלה. הוא לא דיבר על עניינים הקשורים באספקת הנייר, כי אם נאם נאום על עניינים שונים אחרים. הוא התקיף בהזדמנות זאת חברי-כנסת שונים, באי-בח מפלגות שונות, ואילו לחברי-הכנסת לא ניתנה אפשרות לענות על האשמות אלו, לא באותו דיון ולא בדיון מיוחד שיוקדש להודעת ראש-הממשלה. כאשר חבר-כנסת מדבר דברים שאינם נוגעים לענין הנדון נוהג היו"ר להפסיקו ומבקש אותו לדבר לענין. לא יתכן שהיו"ר לא ינהג ל פי שיטה זו גם כאשר ראש-הממשלה איננו מדבר על הנושא הנדון, ושולל ע"י כך מחברי הכנסת את האפשרות להתגונן. בשעה שהם חושבים שעליהם לעשות זאת.
לפיכך אני חולק על הנושא לפיו נהג יו"ר הכנסת בישיבה מיום ה-6.2.52.

ז. כסה:

אני חושב כי עלינו לעיין בפרוטוקולים של אותה הישיבה, כדי להכיר את הענין עליו מדובר. כמו-כן אני חושב כי בישיבה בה נדון נושא זה, צריכים להיות נוכחים גם חברי הנשיאות, או על כל פנים היו"ר נגדו מופנית הטענה.

ע. איכילוב:

לאחר התנהגותו של ראש מפא"י לפני שבועיים בכנסת היה שקול דעת בסיעתנו אם יש להביא את הענין לוועדת הכנסת ולהעלות ענין זה לדיון. מתוך נמוקים שונים הוחלט לא להעלות את הענין. מאחר שענין זה, המועלה ע"י חבר-הכנסת רובין, נוגע גם כן להתנהגותו של ראש הממשלה בכנסת, אביע דק את דעתי ולא אדבר בשם סיעתי.
ראש-הממשלה נהנה בחור בזה מן הזכות לדבר בכל עת ובכל זמן שהוא רוצה, אולם הוא חייב להיות כפוף לסדרים הקבועים ולדבר לענין הנדון. קודם כל, אין הוא מוסמך לתת הערכות על כל אדם

ש.ה.

ע. איכילוב:

ואדם, הוא לא נחמנה לכך, לא ע"י המפלגות, לא ע"י הכנסת ולא ע"י העם. עובדה היא שהדברים הגיעו עד כדי כך שנראה הצורך למחוק מדברי הכנסת חלק מן הביטויים בהם השתמש ראש הממשלה. גם טענתו של חבר-הכנסת רובין היא שאם רצינית ותמורה ולפי דעתי צריכה נשיאות הכנסת, או יו"ר הכנסת, לקרוא למר בן-גוריון ביחידות ולהדגיש בפניו את הצורך בשמירת הסדר משום שהכנסת לא מסבול התפרצויות אלה. חברי-הכנסת נשלחו למלא תפקידם ולייצג עניינים מסויימים, כך שאי-אפשר לדרוש מהם לדבר רק על הנושא הנדון, באם יש מי שמתקיף אותם באותה שעה בצורות שונות ובדברים שונים. הצעתי ביחס לתלונתו של חבר-הכנסת רובין היא, להזמין לכאן את יו"ר הכנסת לומר לו כי לפי דעתנו צריך ראש-הממשלה להיות מוזהר בפני התנהגות בלתי הוגנת בחוך הבית.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

אילו היו כל חברי-הכנסת מקפידים על-כך, כי בשעה שמעלים הצעה לסדר-היום יש לדבר רק לגופו של אותו ענין ואפן לעבור לשטחים אחרים, הייתי יכול להפנות טענה במקרה זה אל ראש-הממשלה. אולם, המציאות היא שהצעות לסדר-היום הפכו לשטח-הפקר וכל אחד מנצל את חמשת הרגעים כדי לפתח תיאוריות שלמות ובמקרה הטוב ביותר להסתפק במהן הערכות, אם כן, אי אפשר לקרוא רק לראש-הממשלה לסדר. השאלה היא רק אם יש בזכותו של היו"ר להפסיק נואם שאיננו מדבר לנושא הנדון ולקרוא לו לשוב ולדבר לענין. אם נצליח לשמור בקפדנות על כלל זה, תיפתרנה גם יתר השאלות.

י. אורי:

אני חושב שעלינו להזמין את כל נשיאות הכנסת לישיבה בה נדון על מקרה זה, היות וזוהי בעיה כללית, ועלינו לשמוע מה היא עמדת הנשיאות לגביה.

ההצעה נתקבלה.

ד. סדר הדיון בחוק תיקון פקודת העתונות.

א. רימלט:

אם כי סדר היום של ישיבה זו איננה עומדת קביעת סדר הדיון בחוק תיקון לפקודת העתונות, אני חושב כי מוטב היה לו קבעה זאת הועדה מעתה, היות והנושא כלול בסדר-היום של ישיבות מליאת הכנסת. הצעתי היא לקבוע מסגרת של זמן לדיון זה ולנהל אותו לפי מפתח סיעתי.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

אם סיעה אחת מבקשת שהדיון יהיה סיעתי, הוא חייב להיות סיעתי. אשר למסגרת הזמן, נקבע אותה כאשר נושא זה יועלה לדיון בכנסת.

ה. הדיון על הצעת התקנון.

היו"ר ד. בר רב האי:

בשעה שהוטל על ועדת המשנה לדון בהצעת התקנון, הוחלט שכל הסעיפים שיחבולו בוועדה זו פה-אחד לא יובאו עוד לפני מליאת ועדת הכנסת; לעומת זאת, אותם הסעיפים לגביהם יתגלו חילוקי דעות, יובאו בפני ועדת הכנסת להכרעה. עבודת ועדת המשנה כבר כמעט והושלמה ומספר הסעיפים בהם הצטרף ועדת הכנסת לדון ולהכריע, מגיע ל-17 עד כה. הסעיף הראשון לפי הסדר, שביחס אליו התעוררו חילוקי דעות, הוא סעיף 6א בהצעת התקנון ולפי השינויים שחלו יהיה זה סעיף 5. הסעיף נוגע לצאופן בחירת היושב-ראש ומגניו והקופת כהונתם. הבעיה הראשונה הייתה אם יש לקבוע אחת ולתמיד מה יהיה מספר סגני היושב-ראש, או שכל כנסת תקבע זאת לעצמה. בעיה שניה הייתה אם היושב-ראש ומגניו ייבחרו בבחירות חשאיות

היו"ר ד. בר רב האי:

או בבחירות גלויות. הבעיה השלישית נתעוררה עקב דרישתם של כמה מחברי הוועדה למחוק בסעיף זה את הפסקה "היושב-ראש והסגנים יהיו נשיאות הכנסת".

א. רימלט:

אני מציע לקבוע מספר קבוע של סגנים ליושב-ראש, כי אחרת יוצא שהקואליציה יכולה להרכיב לפי שיקוליה היא הן את הממשלה והן את הנשיאות, בשעה שצריכה להיות הפרדה בין שני הגורמים. אם נחליט לייצב את מספר הסגנים, לא יהיה הדבר שרירותי ויעלה את ערכו של המוסד.

י. כסה:

הנשיאות היא אינסטנציה פרלמנטארית וחבריה נבחרים בהתאם ליחסי כוחות מסויימים בכנסת. אם אנו נקבע את מספר הסגנים אחת ולתמיד, עלול לחווצר מצב שיהיה ללא נש.א. בכל מספר של סגנים שייקבע גם קודם יהיה מובן שהסיעות הגדולות הן הראשונות לקבל זכות זו ויכולה להיווצר נשיאות שלא יהיה בה רוב של קואליציה. הפעם כללו בנשיאות גם את המפלגות הגדולות וגם את המפלגות המהוות את הקואליציה. יש לשמור על אפשרות זו גם להבא, על מנת שהנשיאות תשקף את יחסי הכוחות בכנסת.

ב. אזניה:

בקביעת מספר הסגנים בנשיאות קובעים שני שיקולים. לייצב את הכנסת בין יחסי הכוחות החלקיים שלה ולייצג את היחסים שבין הרוב המלוכד לבין האופוזיציה. שני השיקולים הללו הם לגיטימיים בהחלט ואין לראות בהם משהו הנעשה מאחורי הפרגוד ובלתי נעים. האפשרות לשנות את מספר הסגנים מאפשרת תיאום שני האינטרסים הללו. זה ימנע צאצא מצב בו לא תהיינה המפלגות הגדולות מיוצגות בנשיאות, או שהרוב בכנסת יהפך למיעוט בנשיאות.

לנשיאות נודעת השפעה רבה על מהלך הדיונים בעבודה הפרלמנטארית, מחכותו הלגיטימית של הרוב היא להבטיח לעצמו את תמיכתה של הנשיאות על-ידי היותו מיוצג בה לפי משקלו בכנסת - מבלי לפגוע על-ידי כך בזכותן של מפלגות גדולות שאינן חברות בקואליציה, להיות מיוצגות אף הן לפי משקלן. כדי ששני האינטרסים הללו יבואו על סיפוקם, אין אצאצא דרך אלא להשאיר את מספר הסגנים לקביעתה של כל כנסת.

ה. רובין:

ישנן כאן כמה שאלות הקשורות זו בזו. שאלה מספר הסגנים קשורה במושג של נשיאות או של יושב-ראש הכנסת ומגניו. אם א קושרים באופן אוטומטי את הרכב הנשיאות עם הרכב הקואליציה, יהיה צורך לשנות בכל פעם שתשתנה הקואליציה גם את הרכב הנשיאות או את מספר הסגנים.

אם תיקבע בתקנון הנשיאות כמושג, לא נשלול את התביעה של קואליציה הממשלתית א יהיה בה רוב. אם אומרים שיש לקבוע רק יושב-ראש לכנסת וסגנים לו, אין טעם לדרישה לשנות את מספר הסגנים לפי התנאים, כי המפלגות תיוצגנה בנשיאות לפי גודלן. אם אין מחווננים להפוך את ענין הנשיאות לענין פיקטיבי, יש לאפשר לסיעות הגדולות ביותר של הבית להיות מיוצגות בה, מבלי לעשות להן קשיים מיותרים. אם אין רוצים לאפשר לנשיאות לשקף את גודל הסיעות בכנסת, צריך לאפשר הבעת אי-אמון לנשיאות, לא רק על ידי קריאות ביניים, כי אם באורה פרלמנטרית מסודרת. יש לאפשר לחברי הכנסת המוצאים לנחון להביע אי-אמון לנשיאות, לבקש מוועדת הכנסת לאפשר להם הצבעת אי-אמון, על ידי כך שוועדת הכנסת תהיה חייבת תוך שבועיים, למשל, להעמיד על סדר יומה של הכנסת הצעה להביע אי-אמון לנשיאות. אחד מחברי הסיעה החובעת הצבעה זו ידבר בערה, מישהו ינמק את דעה המתנגדיש, וצריך יהיה לחצביע.

אשר לאופן הבחירה, אני תומך בהצבעה גלויה, אלא אם כן מספר מסויים של חברים, אשר צריך להיקבע, יתבע הצבעה חשאית. אינני תומך בהצבעות חשאיות, כי הן מאפשרות הפרת כל הסכם.

ביחס לקביעת מספר הסגנים, אני רואה שאלה זו כתלויה צ בהחלטה אם תיבחר נשיאות או יושב-ראש וסגנים. במקרה השני אני חושב כי צריך להיות מספר קבוע של סגנים. יש לקבוע בחוק במפורש כי הסגנים יהיו נציגי המפלגות הגדולות ביותר בכנסת.

א. סטופ:

אם נשאל את עצמנו מהו ההבדל בין הנהלת העניינים אצלנו לבין האופן בו הם מסנהלים בפרלמנטים אחרים, נראה כי היסוד העיקרי להבדלים אלה היא המסורת הקיימת בשאר ארצות העולם ועדיין אינה קיימת אצלנו. בפרלמנטים הוותיקים ישנם הרבה יותר אלמנטים יציבים לפיהם מתנהל המשחק הפרלמנטרי וגם אנו צריכים להיות מעוניינים להרבות את מספרם של אלמנטים אלה ככל האפשר. הדבר היתיד אחרו רוב פרלמנטרי אינו יכול לשנות עדיין, הוא הרכב בית הנבחרים. יהיה הרבה יותר בריא לחיים הפרלמנטריים שלנו אם יקבע שהנשיאות אינה נכללת במשחק הפרלמנטרי וליחסים שבין הקואליציות השונות לבין האופוזיציות. לפיכך עלינו להחליט על הרכב של נשיאות המייצג את הסיעות הגדולות ביותר בפרלמנט וכל ממשלה תיבחר תמצא את הדרך המתאימה כדי לעבודא תוך שיתוף

א. סטופ:

פעולה עם הנשיאות. אם אנו רוצים לעשות גם עבודה חינוכית בעבודתנו הפרלמנטרית, לעינינו לקבוע כי הנשיאות היא דבר של קבע. זו חתימה חוליה נוספת להבראת המצב הפרלמנטרי אצלנו.

י. בר יהודה:

אם יוחלט למחוק את הפסקת הקובעת כי היושב-ראש ומסגניו יהיו נשיאות הכנסת, צריך יהיה לפרט אלו הן זכויות היושב-ראש ואלו הן זכויות מסגניו. אני חושב שאם אלה השוללים את הצעת ההגדרה של "נשיאות" יגשו לפירוט זה, הם יגיעו גם כן לידי מסקנה שזהו המוצא הנות ביותר. גם כאשר נקבעת נשיאות יש ליושב-ראש זכות של "ראשון בין השווים" והוא מקבל זכויות מיוחדות המוענקות לו מזמן לזמן על ידי חוקים שונים, אולם האחריות היא אחריות קולקטיבית של הנשיאות. בסעיף 6א של הצעת התקנון צריך לקבוע שהיושב-ראש והמסגנים ייבחרו בבחירות גלויות מחוץ המסגרת, לפי גודלן. בענין מספרם של המסגנים, אני תומך בהצעה לקבל מספר קבוע, אולם אם יש מתנגדים רבים להצעה זו, אני מסכים שיקבע מספר מינימלי ומספר מקסימלי. במצב הנוכחי, כאשר יכולים לשנות את מספר מסגני היושב-ראש, יש משום הודאה כי הנשיאות איננה גוף אובייקטיבי אלא אחד מאמצעי השלטון של הקואליציה. אני רואה חשיבות עצומה בכנסת שלנו, שאין לה צעדין מסורת רבה כל כך, ובמדינתנו שלתושביה יש מסורת עצומה של היפרטרמפיה מפלגתית - שנדגיש את עמידתו של מוסד נוסף מחוץ למסגרת החישובים המפלגתיים.

י. אורי:

אני רואה בדאגה רבה מאד את התפתחות העניינים בכנסת, את אופן ההקשבה לנאומים ואת אופן ההגבה עליהם, ללא הבדלי מפלגות. לדעתי צריך היה להקדים לתקנון הקדמה יסודית בענין זה. אופוזיציה בריאה היא לדעתי זו השואפת לקבל את השלטון לידיה ומתכוננת לזאת. כן אני חושב שכל מי שיהיה בשלטון יצטרך לשאוף לרוב מוחלט בכנסת. במציאות חיינו ישנו הכרח בגמישות מסוימת לבעיות אלו, כדי להבטיח את שני העקרונות.

י. בן צבי:

לפי דעתי רצוי היה שכל חברי הנשיאות - או על כל פנים יושב-ראש הכנסת - יהיו נוכחים בשעת הדיון הזה, כי אני חושב שכדאי לנו ללמוד גם מן הנסיון שהיה עד כה. אשר למספר חברי הנשיאות, אני רואה ערך רב בקביעת מספר שיבטיח יציבות של הנשיאות. הרכבה יהיה תלוי בצירופי הכחות בתוך הבית ולא בממשלה.

המסגנים והיושב-ראש מהווים קולגיום שצריך לערוך התייעצויות. הסגן צריך להיות יושב-ראש בישיבות הכנסת לפי תור. צריך להיקבע צ תור, וכאשר אחד המסגנים מכהן כיושב-ראש, הוא הקובע. אנו זקוקים למינימום של ארון לאיש זה, כי בשעה שהוא מדבר בתור יושב-ראש הוא מדבר בשם כולנו, מה שאין כן בוועדות, כאשר כל סיעה יכולה להיות חופשית לקבוע מי יהיו נציגיה. אני מסכים בהחלט לבחירות גלויות, אם כי אין לי התנגדות לבחירות חשאיות. בנוגע לשם "נשיאות", אינני יודע מהו ההבדל באם נקבל שם זה או לא; על כל פנים, מספר חברי הנשיאות בכנסת זו צריך להיות קבוע.

היו"ר ד. בר רב האי:

אני חושב כי נעשתה שגיאה על ידי כמה חברי כנסת, שקשרו את אופן בחירתם של היושב-ראש ומסגניו בהרכב הממשלה. היושב-ראש והמסגנים אינם פונקציה של הרכב הממשלה, אלא פונקציה של הרכב הכנסת. ההכרח להשאיר גמישות בקביעת המספר נובע מן ההתחשבות בהרכבים שונים העלולים להיות בכנסת. בכל כנסת יהיו יחסים אחרים ואי-אפשר להעמיד מראש כל כנסת בפני ההכרח לשנות את התקנון. נאמר כי הכנסת תקבע בישיבתה הראשונה כמה מסגנים ליושב-ראש היא רוצה לבחור. השאלה של קביעת נשיאות או יושב-ראש ומסגנים, איננה שאלה טרמינולוגית. זוהי שאלה של אחריית מחולקת או בלתי-מחולקת. אני הייתי רוצה לראות את אחריות הכנסת מוטלת על אדם אחד שהוא הפרסוניפיקציה של התפקיד. ברגע שאחד המסגנים מנהל ישיבה, כמעט כל זכויות היושב-ראש נתונות בידינו, אולם ישנן זכויות מיוחדות המוענקות ליושב-ראש הכנסת בלבד. גם בצרפת ה"פרזידן" הוא הפרסוניפיקציה של ה"שמבר דה דפיתטה", אם כי יש לו משרד שלם עם מסגנים ומנגנון.

ההצעה לערוך את הבחירות באופן חשאי, מביאה זאת עד לאבסורדרום. אני חושב כי ההצעות החשאיות הן המקור לכל הקורופציות בפרלמנטים. הן מאפשרות לא לגלות לבוחרים מי הם אלה שבגדו בשללתיהם. יש לנו חוק מיוחד במינו, חוק נשיא המדינה, שם נקבעו בחירות חשאיות. ישנן שיש מקום לערער גם על נכונותה של החלטה זו, אולם זוהי כבר עובדה קיימת. היה עוד מקרה של בחירות חשאיות, כאשר נבחרו על ידי הכנסת חברי בית הדין העליון. אפשר להתווכח על כך אם טוב היה לנהוג כך, אך על כל פנים, אלו היו בחירות למוסדות שמחוץ

היו"ר ד. בר רב האי:

לכנסת. אינני מעלה על הדעת שיושב-ראש הכנסת ומסגניו יצטרכו להיבחר בבחירות השאיות.

חבר הכנסת רובין העלה הצעה שלדעתי אין צל לה כל מקדים בחיים הפרלמנטריים: לאפשר הבעת אי-אמון לנשיאות. כתוב שהיושב-ראש ומסגניו נבחרים בבחירות השאיות - או גלויות, כפי שאני מציע לקבוע - לכל תקופת כהונתה של הכנסת; כלל זה התקבל פה-אחד בוועדה המשנה, כך שהוא איננו עומד כאן כלל לדיון. אפשרות להגיש הצעה להפיל את הנשיאות קיימת גם עתה, במסגרת ההצעות לסדר היום. על כל פנים, אינני מוצא שיש מקום להגדרה קונסטיטוציונית של סעיף כזה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.10

= = =